గొప్పవారితో గుసగుసలు

శ్రీనాధుడు

కీ॥ శే॥ శ్రీ వారణాసి శ్రీనివాసరావు

[వెనుకటివిధానంలోనే శ్రీనాథుడు; నమస్కరిస్తూ నేనూ ప్రవేశం]

నే : రేపురా, రెప్పా నన్నారే; ఆ యాత్రా విషయ మేమిటండీ ?

శ్రీ : ఏముందోయ్ ? ద్రాక్షారామం మహాక్షేత్ర మని తెలుసు. భీమేశ్వరస్వామి దర్శనంచేసుకుందా మని వెళ్లివచ్చా.

నే : వారి దర్శనమే కాకుండా మరొకరి దర్శనంకూడా...

శ్రీ : అ చేసుకున్నా. ఆయనపేరు సాంపరాయలు. ఆయన బిరుదనామాల్లో ఎందుకనో త్రిలింగాధీశు డని ఒక టుంది. వెళ్లింతర్వాత ప్రభువును చూచి, సభ చేయించుకు రావడ మాచారం. అందులో సార్వభౌమ బిరుదు కూడా వచ్చె. దాన్ని నిలబెట్టుకోవద్దూ ?

నే : చిత్తం. సభలో వాక్యార్థం చేసారా?

శ్రీ : చెయ్యడ మేమిటి ? కోనసీమ మహాఫలవంతమైంది. గింజ ఊరికే చల్లితే పంటౌతుంది. బ్రాహ్మణులకు బోలెడు గ్రహారా లున్నాయ్. ధనసంపత్తితో కుదిర్న విశ్రాంతివల్ల వాండ్లంతా బాగా చదువుకుని పండితులై వుంటారు. చదువురాని కుంకకలికానికి దొరకడా సీమలో. సభలో నన్ను దుయ్యబట్టుకున్నారు. మొత్తానికి నెగ్గొచ్చా.

నే : తమ కేం పారితోషికం సమర్పించారా ప్రభువులు ?

శ్రీ : నాకూ, కూడా వచ్చినవాండ్లకూ భత్యా లేకాండా విలువగల వస్త్రాలు, ఆభరణాలు, కొంతరొక్క మిచ్చి మర్యాద చేసారు.

నే : కస్తూరిమాటో ?

శ్రీ : అరి దానికథా కావలసిందే! ఆ ప్రాంతం మహా మంచిది. చూడ్డానికందంగా వుంది. వెళ్లా, చూశా, వేశ్యవాటికే వుందోయ్ స్వర్గంలాగా. చూచేటప్పటికేముందీ! ఆ ముండలకు రొక్కం, ఆభరణాలు పనికిరావు అంత మదించున్నారు. కస్తూరి కావలె నట. వట్టి బెమ్మిగాణ్ణి ఎక్కడ తెచ్చేది. కాబట్టి వెళ్లి రాజునే అడిగా, యిచ్చారు.

నే : 'త్రిలింగాధీశ, కస్తూరికా, భిక్షాదానము సేయరా—' అని యేకవచనం ప్రయోగించారేం ?

శ్రీ : రెండు కారణాలు: ఆయనగారు మొన్న మొన్ననే రాజ్యానికొచ్చారు. వారికి ఇరవై యేడేండ్లుంటాయి. మన సంగతంతా వినున్నారు కాబోలు, చూడగానే "స్వామీ! మాకంటే పెద్దలన్ని విధాలా. మేం వట్టిరాజులం. తమరు కవిసార్వభౌములు. మాపట్ల పుత్రవాత్సల్యం కటాక్షించా"లన్నారు. బహువచనం ప్రయోగిస్తే పలకకుండా మంత్రిచేత 'ఏకవచన'మని ముమ్మారనిపించారు. మరొక కారణం: మేం సార్వభౌములం; ఆయన వట్టిరాజు— అట్లాటప్పు డాయన్నే మనాలి.

నే : అవగాహనైంది. కృష్ణదేవరాయల వారికి మీరే దారి చూపారా? ఆముక్తమాల్యదలో రంగడు పాండీశు, పాండీని దివారామని పాంస్య చక్రవర్తి నంటారు!

శ్రీ : ఇట్లాటివి సహజంగా తోస్తాయ్. రాయ లొక మహాచక్రవర్తిపాయె. ఆయన కా వాక్కు సహజంగా వస్తుంది. దేశాచారం కూడాను.

నే : నిజమేనండోయ్? మా కాలంలో దత్తమండలంవాండ్లు, దక్షిణాదినున్న తెలుగువాండ్లు ఎంతవారైనా వాడువాడు అంటారు. మా కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు పరోక్షంలో నెవరైనా వాడు అంటాడు! తర్వాత (కొంచెముండి) తమరు పల్నాడెందు కెళ్లారు. అక్కడి రాజులెవరైనా చూడ్డానికెళ్లారా ?

శ్రీ : డిబ్బ! పల్నాడులో రాజు లెవరున్నారు. దాన్లో చాలాభాగం మా ప్రభువుది. మిగతాది యెవరెవరో చిల్లరరాజుల్ది. ప్రభుదర్శనాపేక్షతో వెళ్లలా పల్నాడు. ఆ సీమలో మా చుట్టా లున్నారు. వాండ్లను, దేశాన్ని చూచినట్లౌతుందని వెళ్లా.

నే : తమ రక్కడ చెప్పిన చాటువుల్లో విషయ మంతా నిజమేనా ?

శ్రీ : నిజమేనా ! నెమ్మదిగా అంటావేం! నిజమా నిజమున్నరా? బాగుండ దా దేశీయులేమన్నా అనుకుంటా రని పట్టిపట్టి చెప్పొగాని అంతబెట్టదేశం మోటదేశం ఎక్కడా వుండె దనుకుంటా. నా గ్రహచారంవల్ల యెండాకాల మొచ్చిందా యాత్రలో. కొన్ని వూళ్ళలో మంచినీళ్ళుగూడా దొరకందే! ఎంత సుకుమారైనా మోటపల్లే చేస్తారే? అయితే ఒకటుంది, నేల బహుసారవంతమైంది. పకాలవృష్టి వుంటే సుభిక్షమైన దేశమే. మునుపు అంటే, పల్లవరాజులు పాలించినప్పుడు. అట్లావుండి వుండ దనుకుంటా. కాలవిపర్యాసంవల్ల నీ వ్యత్యాస మేర్పడుండాలి.

నే: అయుండొచ్చు బహుశా, మా కాలంలో భూగోళశాస్త్రజ్ఞులు కొన్ని కారణాల్చేత సుభిక్షదేశాలు పరప్రహ్తా యని, పర్రలు సుభిక్షాలౌతా యనంటారు. అట్లాటి ప్రదేశాల్ని కొన్నింటిని సహేతుకంగా నిరూపించారు. అయితే పల్నాటి వీరచరిత్ర తమరు చెప్పిందేనా.

శ్రీ: ఏమిటోయ్, నా వాక్కట్లాటి విషయాలకు దిగుతుం దనుకున్నారటోయ్! అంతేగాక "ద్విపద కావ్యంబు ముదిలంజ దిడ్డికంత" అనే వాణ్ణి దాన్ని వ్రాసుంటా ననుకుంటారా? ఆ కథేనా చేతబడ్తే యే కావ్యం బయల్దేరేదో యెందు కనుకోరు. నా పేరు పెడ్తే కథకు ప్రచారం వస్తుందని యెవడో చేసాడేమో. ఆ కథ విన్నానుగాని నన్నడ్తే కదపలాక పోయింది

నే: అట్లాగాండీ—ఆనక—తమ కాలంలో సర్వజ్ఞ సింగమనీ డనే రాజవరు లుండేవారే; వా రెంతవారండీ!

శ్రీ: ఎంతేమిటి, గట్టివారే, గొప్ప సంస్థానాధీశ్వరులు—పెద్ద పేరు కలవారు; చదువుకున్నవారు.

నే: చదువుకున్న వా రంటారేం—మహాపండితు లని ప్రతీతి.

శ్రీ: కాకేం పండితులే, రావువారు. వెలంవారి నీటుగోటూ అంతా వుండేది వారికి. వారి కెట్లాగైనా మమ్మల్నొకసారి తమ వద్దకు రప్పించుకోవాల్నని వుండేది.

నే: (చిరునవ్వులో) ఉంటే వెళ్ళొచ్చారుగా.

శ్రీ: అఁ—మా అనవేమారెడ్డిగారికి వారికి యేమాత్రం సరిపడేదికాదు. ఒకర్నొకరవమానించుకోవాలని కనిపెట్టుకుండేవాళ్లు. ఒకర్ని విసా ఒకర్ని పొగిడ్తే స్తోత్రపాఠకుని పంట పండేది. ఏదో పొలిమేర తగాదా తీర్చడానికి నామీద వారికి గౌరవ మని మా దొర పంపారు! వెళ్లా. ఆయన్ను తెగపొగిడా. దాంతో పనైంది.

నే : దాంతో మీ రెళ్లిన పనేగాదు, ఆయన పనికూడా అయిందన్నారే.

శ్రీ : (ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుతూ) అట్లాగే. పొగిడొచ్చా ననేటప్పటికి మా ప్రభువు తారామండల మంటారు కోపంతో. ఆయన్ను శాంతి పరచడానికి దేవీకటాక్షంవల్ల ఆ స్తోత్రపద్యానికింకో కర్థం నేననుకోకుండా అమిరుంది.

క. "సర్వజ్ఞ నామధేయము
శర్వునకే రావుసింగ జనపాలునకే
యుర్వర జెల్లును నితరుని
సర్వజ్ఞం డనుట కుక్క సామజ మనుటే.

సింగరాజు స్తోత్రం జనపాలునకే వెనుకటి వాక్యాల్లో నన్వయిస్తే వుంది. జనపాలునకు ఏ యుర్వర జెల్లును అంటే ఆయన నిరసన అమరుతుంది. దాంతో మాదొర శాంతించారు. మొత్తానికి మనమటుకు స్తోత్రానికక్కడా, నిరసనకిక్కడా బహుమానాలు లభించాయి.

నే : ఆకోపం మనస్సులో పెట్టుకొనితమర్ని చివరకవమానం చేసారని, నగిరివాకిట్లో నల్లగుండు వీపుమీద మోయించా రని అంటా రేమిటండీ?

శ్రీ : హాహా! అదంతా వట్టి మాటోయి పాపం! జరిగిందిచెప్తా విను. మా వాండ్ల పోరు బడ్లేక నే నొక భూమి సంపాదించా కృష్ణాతీరాన. ఏ యాత్రలోనో డబ్బు మిగిల్తే బోడు పల్లెవూళ్లో నొకావులమందను పెంచడ మారంభించా. ఆభూమి సింగమరాజుగారి సంస్థానంలో. ది.కృష్ణవరదొచ్చి పంటను వరసగా రెండేండ్లు పాడుచేసింది. దానిమీద సుంకం బాకీపడ్డది ఏడుమార్ల టంకాల్దాకా. పోనీ గొడ్లనమ్మి చెల్లిద్దామనుకుంటే గాల్లుతగిలి మందకైంద్యమైంది. డొక్క శుద్ధిగాని ఒక భ్రష్టకారి ముండాకొడుకు నెక్కడినాణ్ణో ఆపాలకున్న వూరికధికారిగా నియమించారు. అ ఛండాలుడు క్రొత్తగా వచ్చాడు కాబట్టి,పని బాగా చేస్తున్నా డనుపించుకునేందుకు,—ంతావద్దంటున్నా వినకుండా నన్ను బలవంతంగా పట్టుకెళ్లాడు. రాజధాని రాత్రి రెండు ఝాములకు జేరాం. తెల్లారే టప్పటికల్లా నే నెంత చెప్పినా వినకుండా నా కమర్యాద చేశాడు. నేను కాలానికి కట్టుపడి ఆ పద్యం చదివా. అప్పుడే నిద్రలేచిన శ్రీవారదివిని మేడదిగివచ్చి, సాష్టాంగపడి, నన్ను విడిపించి సుంకం రద్దుచేసి ఆ -ధికార్ని కొఱతవేయించి, నా కా భూమి నగ్రహారంగా యిచ్చారు ఇదంతా మాసిపోయినా భుజమెక్కిన నల్లగుండే మిగిలింది. పాపం! మన ప్రభువు లింగితజ్ఞులు; ఉదారులు. బ్రాహ్మణ్ణట్లాగవమానించరు; అందులో నావంటివాడి కట్లాటి నీచదండన నెన్నటూ విధించరు.

నే : నిత్తం ఆదౌర్భాగ్యుని పశుత్వమాదానికి కారణం? మాకు తెలీదు. మీ పద్యం చదివినప్పుడల్లా మాగుండెలవిసిపోయి వొళ్లుమండి పోతూంటుంది. ఇక తమ కవిత్వ విషయం కొంచెమడుగుతా సెలవిస్తారా?

శ్రీ : ఏమిటది ?

నే : ఏనుగెన్నకు మళ్లే నడిచే ధార తమకెట్లా గమిరింది ?

శ్రీ : దానికి నేనేం జెప్పనుగాని నీ విప్పడడుగుతుంటే జ్ఞాపకమొస్తూంది. నాకు భారతకవులందర్లో నన్నయకవిత్వ మంటే విపరీతాభిమానం. సాధ్యమైనంతవరకు వారికి మల్లే వాక్కును సవరించుకోవాలని చిన్నప్పు డనుకునేవాణ్ణి. రానురానూ మాటే మరచిపోయి కవిత్వం చెబుతున్నా. అందువల్ల అంతా కాకపోయినా కొంతైనా నా ధారాళత అమిరిందేమో!

నే : చిత్తం, ఐవుండొచ్చు. తమ పద్యం జ్ఞాపక మొస్తూంది 'నెట్టుకొని కొలుతు నన్నయభట్టారకు' దాన్లో చెప్తున్నా మనుకోకుండా చెప్పా రనుకుంటా. అయినాక, చాటువుల్లో చమత్కారం గ్రంథాల్లోకూడా అక్కడక్కడా చూపించా రనుకుంటా.

శ్రీ : ఆ అది నాకే గాదు ,కవిత్వం చెప్పే ప్రతివాడికీ తప్పదు. ఎంత వద్దనుకున్నా మానవ కృషి కొంతవరకు శీలాన్ననుసరిస్తుంది. చమత్కారసంభావనాలక్షణం కవిత్వంలో తప్పక కనుపిస్తుంది.

నే : అయితే,తిక్కనగారి శైలి కొంత కటువుగా మోటగా వుంటుంది కదా, వారు విరసులంటారా ? మోటవా రంటారా ?

శ్రీ : చు చు చు—విచారించకుండా అనేశావు. తిక్కనగారిశైలిలో నీ వనుకునే కటువు మోటతనం శీలలక్షణం కాదు వారు నియమించుకున్న భాషాలక్షణం. ఆనాడు తెలుగులట్లా వుండేవి. సంస్కృతం వాడి వాటి కటుకుదనం, మోటదనం సవరించుకోకుండా వారు వాట్నే వాడి నీచేత నా మాటనుపించుకున్నారు. తెలుగు లిప్పటికీ చాలావర కట్లాగే వున్నాయ్. నేను నన్నయపంథ ననుసరించి నీ విమర్శ తప్పించుకున్నా.

నే : చిత్తం బాగుంది ! అవతల తమకు వ్యాకరణశాస్త్ర మభిమానశాస్త్రమా?

శ్రీ : నేను నేర్చిన శాస్త్రాలన్నీ నా కభిమాన శాస్త్రాలే. ఎందు కట్లా గడిగావ్.

నే : తమ పద్యాల్లో నక్కడక్కడ వ్యాకరణ పదాల్నే వాడా రందుకని అడిగా.

శ్రీ : ఎన్నిచోట్ల నట్లా వాడాల్లే, ఎవరూ చేయనిపని ఆ కొన్నిచోట్లనైనా చేసానన్నమాట కాని. దాన్లో నొక సొగసుంది. అర్థం తక్కువైనా ఆడంబరంజేసి, పాండిత్యాన్ని ప్రకటించవచ్చు. శ్రీహర్షుడుచూడు—నా కాయనంటే అభిమానం—"గమికర్మీకృత నైక నీవృతః" అన్నాడు. మహానుభావుడికి మాయ చేయడమెంత అభిరుచో నని ఆంధ్రీకరణంలో గమికర్మీకృతనైకనీవృతుడనై యున్నా. క్రీడాభిరామరచన్లో అట్లాగే మనమూ వ్రాద్దామనుకుని 'లేతబొమ్మంచుం గెంజికురాకు మోవి ణిశిధాత్వర్థం బనుష్ఠింతునో' లో ణిశిధాత్వర్థంబని ప్రయోగించా. వాట్లో చమత్కారం వట్టిమాటలగారడీ. అదొక గొప్పవిషయంగాదు, పదిమందినీ అబ్బా! అనుపించినా.

నే : ఎంత తేలిగ్గా దాటేసారండీ మాకాలం వాండ్లయితే మాకంటే ఘను లేరనేవాండ్లు.

శ్రీ : నాయనా, అట్లా అనుకోవడం సహజమే. సామాన్యశిక్షలేక లేకేదన్నా లభిస్తే పట్టపగ్గా లుండవ్.

నే : వాస్తవం. తమరు తెలుగు వ్రాస్తూ వ్రాస్తూ సంస్కృతంలోకి దూకుతారేం?

శ్రీ : నే దూకడమేమిటోయ్ ! సంస్కృతమే నా వాక్కు నలమికొని వస్తూంటే వద్దనడమెట్లా ! దానికి పూర్వజన్మవాసన చిన్నప్ప

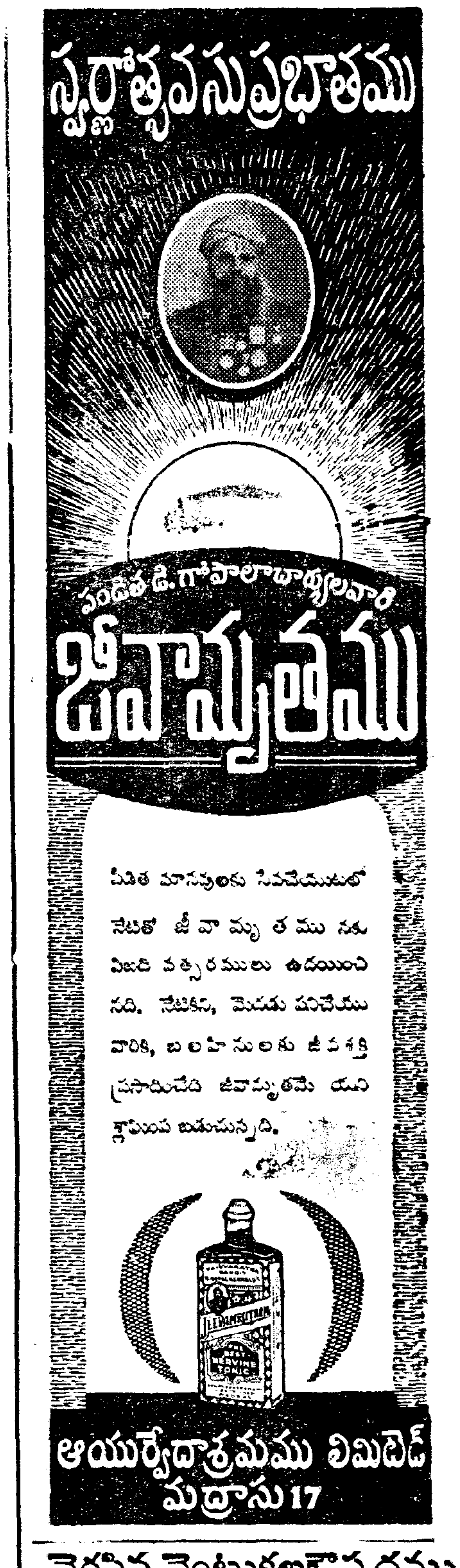

నెరసిన వెంట్రుకలఔషధము

రంగు పూయవక్కరలేదు. అయుర్వేద చికిత్స. తెల్లని. రంగును మార్చి శాశ్వతముగా వెంట్రుకలకు నలుపు నిచ్చును. గుణం కానిచో. డబ్బు వాపసు చేయబడును. తెలుపు కొంచమైయుండిన రూ 2-8-0; మధ్యరకమైయుండిన రూ 3-8-0, పూర్తిగా యుండిన రూ 5-0-0.

గమనింపు:-ఇది మెదడుకు కంటికి మంచి పోషణ నిచ్చు ఔషధము.

Shri Behar Ayurvedic Pharmacy
(A.M.) P O Begu Sarai (Monghyr)